

INTERVIEW - DE KRIM IS NA 160 JAAR WEER DE CRUX

‘Blufpoker is een gevaarlijk spelletje’

03/03/2014 | Van onze redacteur Steven De Foer

Van een vergelijking met de Koude Oorlog wil Rik Coolsaet niet horen: beide partijen hebben te veel belang bij een soort vergelijk, bijvoorbeeld dat Rusland alleen de klauw op de Krim legt. Maar veel onbekenden bedreigen een rationele oplossing.

In juni vorig jaar, op de G8-top, was de sfeer tussen Obama en Poetin al koel. Die is nu ijzig geworden. epa

Sinds 1989 stonden de politieke verhoudingen tussen Rusland en het Westen niet meer zo gespannen. Rik Coolsaet (U Gent), expert buitenlandse politiek, relateert en is toch ook ongerust.

‘Wat er nu gebeurt, toont de hypocrisie van de macht aan. Rusland heeft altijd luidkeels dure principes over nationale soevereiniteit verkondigd in verband met Syrië. Die gelden nu opeens niet meer, omdat ze niet passen bij hun machtsstreven.’

‘Verder blijkt nogmaals hoe vitaal belangrijk de Krim is voor de Russen. Het is hun enige ijsvrije haven, en daarmee hun ticket tot de status van grote marinemacht. Dat is al zo sinds de tsaren, het was de aanleiding tot de Krimoorlog (1853-1856).’

De Krim roept een sfeer van patriottische nostalgie op voor de Russen. ‘Niet alleen de Krim, heel Oekraïne. Russen beschouwen dat land als hun bakermat. Maar hoezeer dat passionele element ook meespeelt, het gaat in de eerste plaats om vitale belangen. Het westen maakt te weinig de oefening van door de ogen van Moskou te kijken. Van de Baltische staten tot Turkije, voelt Rusland zich omsingeld worden door de uitbreiding van de EU en de Navo. Het verbaast me trouwens dat de besprekingen van de EU met Moldavië nog niet tot spanningen hebben geleid. Ze zien Oekraïne dan ook als een sluitstuk voor hun territoriale veiligheid.’

Dat is toch idioot? Alsof het westen plant om Rusland aan te vallen? ‘Wij vinden dat idioot, maar de generatie-Poetin denkt zo. Die hebben nog klassieke 19e-eeuwse ideeën. Toen Medvedev president was, hoorde je een heel ander discours. Leg Medvedevs laatste *state of the union*, in 2011, naast die van Poetin nu, en het lijkt wel een ander land. Daarom ook is het zo moeilijk voor het westen om aan Rusland te verkopen dat het anti-rakettenschild helemaal niet tegen hen gericht is.’

‘Er bestaat bij internationale betrekkingen zoiets als het veiligheidsdilemma. Als ik het gevoel heb dat de ander me bedreigt, ga ik me daartegen bewapenen, waardoor de ander dat ook doet en ik gelijk krijg dat ik me bedreigd voelde. Zo’n *self fulfilling prophecy* was één van de redenen van de Koude Oorlog.’

Krijgen we een nieuwe Koude Oorlog? ‘Ik houd niet van die vergelijking. In de Koude Oorlog na 1945 werd de hele wereld meegesleurd. Nu gaat het om een regionaal conflict binnen Europa. Vandaag heb je momenten van gedeelde belangen (de Russen noch het westen willen oorlog in Syrië) die worden afgewisseld met momenten van confrontatie. Dat is iets anders dan de permanente botsing van de Koude Oorlogsjaren.’

Maar hoe loopt dit conflict af? ‘Ik heb nú niet het gevoel dat Poetin meer wil dan controle over de Krim. En in het mobilisatiebevel van de Oekraïense reservisten staat een zinnetje “voor het geval de opstand verder gaat dan de Krim”. Het Oekraïense leger is overigens geen partij voor het Russische, maar zou toch langer standhouden dan die vijf of zes dagen van de Georgiërs in 2008.’

‘Vermoedelijk houdt het westen het dus bij sancties en politieke veroordelingen en leggen we ons neer bij een de facto Russische controle over de Krim – op voorwaarde dat het niet verder gaat. We moeten wel, omdat het ons geen oorlog waard is en voor de Russen *à la limite* wél. En omdat we de Russen nodig hebben in dossiers zoals Syrië en Iran.’

Rusland heeft ons toch ook nodig? ‘Ja, en het gaat een zware prijs betalen. Poetin heeft veel geld uitgegeven aan zijn imagocampagne met Sotsji, en dreigt die winst in één knap weer te verliezen

– zoals na de inval in Georgië in 2008. Toen zijn de buitenlandse investeringen fors teruggelopen. Samen met de financiële crisis was dat een ramp voor hen: het Russisch bbp kromp tussen 2007 en 2009 met 7 procent! De Russische economie heeft onze technologie en afzetmarkt nodig. Daarom gaat Poetin niet verder gaan dan de Krim. Maar dat is het rationele scenario. Blufpoker is een gevaarlijk spelletje.'

Zoals in 1961, toen tanks tegenover elkaar stonden aan Checkpoint Charlie. 'Ja. Stel je voor dat toen een officier 'een vuurtje' had gevraagd. Ook nu zit je met factoren die de machthebbers in Moskou en Kiev niet controleren. Wat gebeurt er met het referendum op 30 maart op de Krim? Gaan die etnische Russen, Oekraïners en Tataren elkaar te lijf? En wat als radicale bendes, in beide kampen, enkele mensen vermoorden aan de andere kant? Dan gaan de poppen aan het dansen.'

Gaan wij Belgen als Navopartner meespelen? 'Speculeren over een militair conflict is voorbarig. Maar Litouwen voelt zich bedreigd, en binnen de Navo hoeden België en Nederland over het luchtruim boven de Baltische staten. Dus misschien worden onze vliegtuigen daar in verhoogde staat van paraatheid gebracht. Als een symbolisch gebaar, niet als provocatie.'